

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Ekonomska gimnazija
EKONOMSKA GEOGRAFIJA

Izbirni predmet (35 ur)

Učni načrt

Ljubljana 2020

Gimnazija; Ekonomska gimnazija

EKONOMSKA GEOGRAFIJA

Izbirni predmet (35 ur)

Učni načrt

Avtorji besedila:

Borut Stojilković, Zavod RS za šolstvo, predsednik

dr. **Simon Kušar**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, član

dr. **Anton Polšak**, Zavod RS za šolstvo, član

mag. **Petra Jesenek Bračko**, Zavod RS za šolstvo, članica

Recenzentki:

dr. **Tatjana Resnik Planinc**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Maja Vičič Krabonja, Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Učni načrt predstavlja posodobitev učnega načrta Ekonomska geografija, ki ga je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje sprejel na 26.3.1998.

Jezikovni pregled: **Miriam Stanonik**, Zavod RS za šolstvo

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Simona Kustec**

Za zavod: dr. **Vinko Logaj**

Prva spletna izdaja

Ljubljana, 2020

Sprejeto na 205. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 20. 2. 2020.

Objava na spletni strani:

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2020/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](http://cobiss.si)-ID=[16846851](http://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-0479-1 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

KAZALO VSEBINE

1. OPREDELITEV PREDMETA.....	1
2. SPLOŠNI CILJI	2
3. OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	3
3.1. Uvod in sodobni procesi v gospodarskem razvoju	3
3.2 Prostorske značilnosti globalizacije	3
3.3 Neenakosti v prostoru zaradi gospodarskega razvoja	4
3.4 Gospodarstvo in trajnostni razvoj	4
3.5 Projektno delo	4
4. STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	5
4.1 Uvod in sodobni procesi v gospodarskem razvoju.....	5
4.2 Prostorske značilnosti globalizacije	5
4.3 Neenakosti v prostoru zaradi gospodarskega razvoja	5
4.4 Gospodarstvo in trajnostni razvoj	6
4.5 Projektno delo	6
5. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	7
6. MATERIALNI POGOJI ZA IZVEDBO POUKA	9
7. ZNANJA IZVAJALCEV	10

KAZALO SLIK

Slika 1: Vennov diagram ekonomske geografije.	1
--	---

1. OPREDELITEV PREDMETA

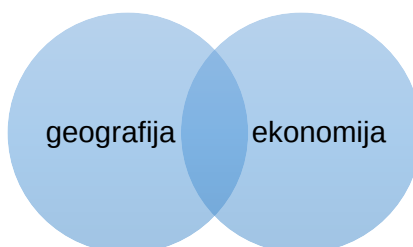
Predmet ekonomska geografija je izbirni predmet v ekonomskih gimnazijah, ki gradi osnovo dijakovega¹ vedenja o sodobnih ekonomsko-geografskih konceptih in procesih ter razlogih zanje. Je povezava med splošno-izobraževalnim predmetom geografija in strokovnim predmetom ekonomija in obsega 35 ur.

Učni načrt za predmet ekonomska geografija upošteva razvoj geografske in ekonomske stroke, na katerih je predmet zasnovan, novosti v smernicah sodobnega poučevanja družboslovnih vsebin ter teži k razvijanju ključnih kompetenc, potrebnih za delovanje dijakov v sodobnem svetu. Prav tako omogoča aktualizacijo učnih ciljev oz. učnih vsebin.

Predmet ekonomska geografija omogoča nadgradnjo že usvojenih znanj pri geografiji in drugih predmetih v ekonomski gimnaziji, pri čemer tematike obravnava interdisciplinarno z vidika medsebojnega vplivanja človeka in pokrajine ter poudarja prostorske razsežnosti gospodarstva na različnih prostorskih ravneh, vključno z njihovo medsebojno povezanostjo. Prav tako predmet omogoča utrjevanje in poglobljanje vsebin za dijake, ki geografijo izberejo kot maturitetni predmet.

Didaktični pristopi predmeta ekonomska geografija so usmerjeni v sodobno stanje oz. dogajanje in aktualizacijo ter interdisciplinarnost obravnavanih vsebin, ki so dejavnostno naravnane in razvojno usmerjene v prihodnost. Predmet tako medpredmetno in večperspektivno poudarja povezavo med posameznikom, družbo, politiko, ekonomijo in ekologijo v fizičnem, gospodarskem, okoljskem in socialnem pogledu. Ekonomske tematike, ki izhajajo iz konkretnih primerov na lokalni, regionalni in globalni ravni, predstavlja v prostorski dimenziji.

Slika 1: Vennov diagram ekonomske geografije.

¹ Pojem dijak se v katalogu uporablja kot nevtralna slovnična oblika za moški in ženski spol.

2. SPLOŠNI CILJI

Dijaki:

- razumejo občutljivo povezanost in soodvisnost človeka z okoljem in družbo;
- razumejo pomen izbranih naravnih in družbenih dejavnikov ter procesov za razširjenost gospodarskih panog,
- razvijajo zavest o trajnostnem razvoju na podlagi konkretnih posledic (ne)trajnostnih posegov v prostor;
- poznajo, razumejo in vrednotijo ekonomsko-geografske značilnosti ter konkretne primere procesov v domači pokrajini, Sloveniji, Evropi in svetu;
- razvijajo sposobnost za samostojno in kritično razmišljanje in presojanje ozadij, vzrokov in posledic človekovega delovanja v okolju, gospodarstvu in politiki, ter iskanje rešitev o temeljnih razvojnih izzivih sodobne družbe;
- se usposabljaajo v analiziranju človekovega delovanja ter odločanju in prizadevanju za lasten razvoj in prihodnost širšega okolja;
- poleg pismenosti in večjezičnosti, ki jih razvijajo z branjem in kritičnim presojanjem domačih ter tujih virov, razvijajo digitalno in podjetnostno kompetenco², saj se urijo v reševanju problemov in konstruktivnem mišljenju, ustvarjalnosti in sodelovanju, da bi učinkovito presojali stanja, ter predlagali etične rešitve, ali nove produkte.

² Uradni list Evropske Unije. Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2018/C 189/01).

3. OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

3.1. Uvod in sodobni procesi v gospodarskem razvoju

Dijaki:

- se seznaniijo z razlikami in podobnostmi med geografskim in ekonomskim pristopom preučevanja;
- razumejo strukturne in prostorske razlike v razvoju gospodarstva v posameznih obdobjih na globalni in državni ravni;
- raziščejo in ugotovijo značilnosti ter pomen postfordizma v sodobnem gospodarstvu;
- ugotovijo in opišejo glavne značilnosti večanja vloge storitvenih dejavnosti v sodobnem svetu;
- pojasnijo in ovrednotijo značilnosti potrošništva v lokalnem in regionalnem okolju;
- razumejo naraščajočo vlogo financ v gospodarskem razvoju;
- razložijo značilnosti kreativnih industrij;
- opišejo vlogo tehnologije v gospodarskem razvoju, preučujejo vpliv informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) na gospodarsko strukturo ter spoznajo ekonomijo delitve;
- primerjajo centralizacijo in razpršenost, ki ju omogoča IKT;
- pojasnijo in vrednotijo vlogo sodobnih lokacijskih dejavnikov pri lociranju podjetij in oblikovanju sodobnih industrijskih območij;
- spoznavajo in ugotavljajo možnosti lastnega vključevanja v gospodarske dejavnosti.

3.2 Prostorske značilnosti globalizacije

Dijaki:

- opredelijo osnovne značilnosti globalizacije;
- ugotavljajo, kje so različna središča globalnih mrež: globalna mesta, finančna središča in sodobna industrijska območja, primerjajo njihovo strukturo in vrednotijo njihovo medsebojno povezanost;
- raziščejo strukture globalnih proizvodnih verig;
- ob izbranih primerih vrednotijo in dokazujejo pomen tujih neposrednih investicij in vloge mednarodnih gospodarskih združenj in povezav v Sloveniji.

3.3 Neenakosti v prostoru zaradi gospodarskega razvoja

Dijaki:

- pojasnijo značilnosti modela središče-obrobje in ga aplicirajo na domačo ter sosednje pokrajine;
- razložijo sodobne ekonomsko-prostorske vidike delitve na globalni sever in jug;
- vzročno-posledično ovrednotijo posledice, do katerih je prišlo zaradi industrializacije na globalnem nivoju;
- proučujejo gospodarsko strukturo (izbranih) regij s pomočjo različnih meril;
- znajo medsebojno primerjati (izbrane) regije z vidika njihove stopnje razvitosti.

3.4 Gospodarstvo in trajnostni razvoj

Dijaki:

- pojasnijo značilnosti določanja cen in trgovanja z naravnimi viri kot blagom;
- razložijo sestavo in dejavnike, ki vplivajo na oblikovanje blagovnih verig;
- iščejo možnosti zmanjšanja odpadkov v različnih fazah proizvodnje;
- raziščejo gospodarski vidik trajnostnega razvoja;
- ugotavljajo pomen etičnega gospodarskega razvoja in učinke v prostoru;
- (na podlagi izbranih kazalnikov in indeksov) ugotavljajo in ovrednotijo trajnostno razvitost izbranih lokalnih in globalnih območij;
- ob izbranih primerih dokazujejo gospodarsko (ne)trajnostno poseganje v prostor.

3.5 Projektno delo

Dijaki:

- uporabljajo IKT za pridobivanje informacij z namenom raziskovanja izbranega problema, procesa ali delovanja podjetja;
- pojasnijo geografske in ekonomske značilnosti izbranega primera ter ga umestijo v lokalni, regionalni in globalni prostor;
- se ob izbranem primeru urijo v geografskem in ekonomskem raziskovanju, sklepanju, argumentiranju in predvidevanju ter dokazujejo medsebojen vpliv človeka in pokrajine;
- strukturirajo, vizualizirajo in predstavijo svoje raziskovalne ugotovitve s prostorskega vidika in ocene vplivov na okolje.

4. STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

4.1 Uvod in sodobni procesi v gospodarskem razvoju

Dijak:

- **našteje ključne podobnosti in razlike geografskega in ekonomskega preučevanja ter pojasni, zakaj je procese v prostoru smiselno raziskovati ekonomsko-geografsko³;**
- **razume prostorske značilnosti in strukturo gospodarstva v različnih obdobjih na državni in globalni ravni;**
- **pojasni, kateri lokacijski dejavniki vplivajo na izbor lokacije podjetij in oblikovanje sodobnih industrijskih območij;**
- **z vidikov potrošništva, financializacije in kreativnih industrij opiše značilnosti večanja vloge storitvenih dejavnosti v lokalnem in regionalnem okolju;**
- **ob zemljevidu na primeru našteje glavne vloge in pomen tehnologije in IKT za gospodarstvo v Sloveniji in svetu ter ju naveže na ekonomijo delitve in območja centralizacije in razpršenosti;**
- **na spletu razišče, kaj je postfordizem, kako vpliva na gospodarstvo in razloži, kakšne so možnosti njegovega vključevanja v gospodarske dejavnosti.**

4.2 Prostorske značilnosti globalizacije

Dijak:

- **ob splošnem in tematskem zemljevidu pokaže lego globalnih mest, finančnih središč in sodobnih industrijskih območij ter vrednoti, kako so strukturirana in povezana;**
- **s pomočjo virov razišče in predstavi primer tujih investicij v Sloveniji in mednarodnih gospodarskih združenj in povezav, v katere je vključena Slovenija.**

4.3 Neenakosti v prostoru zaradi gospodarskega razvoja

Dijak:

- **ob zemljevidu Slovenije in sosednjih pokrajin razloži model središča in obrobja;**
- **s pomočjo grafikonov in tematskih zemljevidov našteje glavne značilnosti in razloge za delitev na globalni sever in jug;**
- **navede vzroke in ovrednoti posledice industrializacije na enem izbranem primeru iz Slovenije, enem iz Evrope in enem iz sveta;**
- **s pomočjo izbranih kazalnikov prouči gospodarsko strukturo izbrane regije in poišče regijo s podobnimi gospodarskimi značilnostmi.**

³ Minimalni standardi znanja so zapisani v odebeljenem tisku.

4.4 Gospodarstvo in trajnostni razvoj

Dijak:

- **na primeru opiše določanje cen in trgovanja z naravnimi viri, značilnosti oblikovanja blagovnih verig in načine zmanjšanja odpadkov v proizvodnji;**
- utemelji gospodarski vidik trajnostnega in etičnega razvoja;
- s pomočjo strokovne literature, spleta in tematskih zemljevidov našteje tri kazalnike ali indekse, s katerimi opredeljujemo stopnjo trajnostnega razvoja, in primerja njihove vrednosti za Slovenijo ter Evropo;
- **opiše poljuben primer gospodarskega trajnostnega in primer netrajnostnega poseganja v prostor.**

4.5 Projektno delo

Dijak:

- **s pomočjo različnih virov poišče in (i)zbere glavne informacije o izbranem problemu, procesu ali podjetju;**
- predstavi ekonomsko-geografske značilnosti tega problema, procesa ali podjetja, pri čemer ga umesti v prostor in ovrednoti njegov domači in mednarodni pomen ter kritično presodi o njegovem vplivu na okolje ter pokrajino.

5. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Predmet obsega 35 ur, dijaki na ekonomskih gimnazijah pa ga lahko izberejo bodisi v tretjem bodisi v četrtem letniku.

Učni načrt je zasnovan dvodelno. V prvem delu obsega štiri vsebinske sklope, ki se prepletajo, nadgrajujejo in skupaj tvorijo teoretično osnovo drugemu, individualnemu ali skupinskemu projektnemu delu. Njuno vsebinsko razmerje je 4:3, tj. 20 in 15 ur, zaradi česar naj učitelji po teoretičnem in skupnem pregledu ekonomsko-geografskih vsebin, osmišljenih s sodobnimi primeri iz lokalnega in globalnega okolja, vsaj 15 šolskih ur namenijo projektnemu delu dijakov, kjer bodo dijaki sami s pomočjo že usvojenega znanja in razvitih kompetenc raziskovali izbrane primere gospodarskih dejavnosti in/ali subjektov z ekonomsko-geografskih vidikov.

Projektno medpredmetno povezovanje je v tej fazi ena ključnih komponent tega predmeta in je lahko načrtovano tudi kot priprava na maturo, saj maturitetno projektno delo vključuje tudi terenski del, ki je sestavni del maturitetne ocene. Druga možnost projektnega dela pri predmetu ekonomska geografija je zasnova, raziskovanje in sestava interdisciplinarne dijaške raziskovalne naloge.

Funkcija predmeta je, da se dijaki usposobijo za trajnostno delovanje v zasebnem in poslovnem prostoru, pri čemer sta rdeči niti predmeta kritična presoja in večperspektivnost človekovega delovanja s prostorskega vidika. Pri tem ima izrazit pomen medpredmetna in kroskurikularna obravnava ekonomsko-geografskih vsebin. Zato je priporočeno projektno delo v okviru tematik, ki dijake zanimajo in jih lahko raziskujejo bodisi v lokalnem okolju z individualnim/skupinskim in terenskim delom bodisi interdisciplinarnimi ekskurzijami ter s pomočjo različnih virov, kot so spletni viri, tiskane publikacije itd.

Predmet je mogoče realizirati delno tudi strnjeno, v obliki strokovne ekskurzije v izbrano domačo ali evropsko (post)industrijsko regijo, kjer s praktičnega vidika spoznajo ekonomsko-geografske značilnosti procesov na preučevanem območju. Pri tem so pomembne vse faze od načrtovanja, izvedbe in evalvacije. Prav tako je predmet mogoče izvesti v okviru domačih ali mednarodnih projektov, pri katerih aktivno sodelujejo dijaki in učitelj geografije.

Interdisciplinarnost predmeta ekonomska geografija primarno obsega povezovanje predmetov geografija in ekonomija, prav tako pa je za razvijanje opredeljenih kompetenc in doseganje standardov priporočljivo povezovanje s predmeti:

- **podjetništvo:** raziskovanje prostorskih posledic podjetniških lastnosti z vidikov (ne)uspešnosti;

- **zgodovina:** ekonomska zgodovina preučuje razvoj ekonomije in gospodarstva v časovni perspektivi, kar je ena ključnih sestavin za razumevanje sodobnih družbeno-ekonomskih procesov;
- **informatika:** dijaki pri digitalnem raziskovanju in ustvarjanju poročil, predstavitev ter tematskih in interaktivnih zemljevidov razvijajo digitalne kompetence, prav tako pa se urijo v rokovanju z multimedijско opremo;
- **biologija in kemija:** dijaki ugotavljajo vplive človeka in gospodarskih dejavnosti na pokrajino z vidika onesnaževanja okolja, črpanja naravnih virov, dobrih in slabih sprememb kot posledic človekovega delovanja za razvoj (npr. genski inženiring, kakovost vodnih virov itd.);
- **fizika:** dijaki povežejo temeljne fizikalne zakonitosti in procese z naravnogeografskimi zakonitostmi in s tem z vplivi na razvoj gospodarskih panog in podjetij;
- **matematika:** dijaki ugotavljajo aplikativno vrednost vsebin statistike, verjetnosti in drugih, tudi finančno-matematičnih operacij;
- **likovna umetnost:** dijaki razvijajo prostorsko predstavljivost in sposobnost vizualizacije s pomočjo katerih lahko učinkoviteje predstavijo raziskovane vsebine, posebej pri tematsko kartografskih predstavitev;
- **slovenščina:** dijaki razvijajo zmožnost javnega nastopanja, intervjuvanja, argumentacije, strukture različnih besedilnih vrst;
- **tuji jeziki:** dijaki z namenom raziskovalnega dela iščejo, prebirajo in kritično presojujejo in tvorijo besedila v tujih jezikih.

Medpredmetne povezave, ki so možne tudi z drugimi predmeti, so integralni del predmeta, izvajati pa jih je možno tako pri pouku v učilnici, ki je lahko predmeten (vezan na ekonomsko geografijo) ali pa medpredmeten (med dvema ali več predmeti), ter pri tematskih strokovnih ekskurzijah in terenskem delu.

6. MATERIALNI POGOJI ZA IZVEDBO POUKA

Materialni pogoji za izvajanje pouka so usklajeni z veljavnimi standardi in normativi ter priporočili Zavoda Republike Slovenije za šolstvo⁴.

Pri raziskovalnem in projektnem delu naj bo zagotovljen dostop do ustrezne računalniške opreme in svetovnega spleta ter do knjižničnih gradiv. Pri delu v računalniški učilnici naj se učenci delijo v ustrezno velike skupine.

Preverjanje in ocenjevanje znanja pri predmetu ekonomska geografija potekata v skladu z veljavno zakonodajo. Učitelj naj glede na zastavljene standarde uporablja različne oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, pri čemer naj poleg pisnega in/ali ustnega ocenjevanja uporabi tudi ocenjevanje izdelkov, načrtov, nastopov, predstavitev, člankov, terenskega dela itd. Še posebej naj načrtuje ocenjevanje izdelkov in dejavnosti, ki se vsebinsko povezujejo z usmeritvami ekonomske gimnazije.

Prav tako naj učitelj oceni projektno delo dijaka, ki naj bo zasnovano na študiji ali študijah primera s podporo usvojenih vsebin.

⁴ ZRSS, 2011. Učila in učni pripomočki. Varšek, M., Skulj, T., Filipčič, V. (ur.). URL: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/ucila-in-ucni-pripomocki/files/assets/basic-html/index.html#1> (Citirano: 17. 1. 2020).

7. ZNANJA IZVAJALCEV

Predmet lahko poučujejo učitelji, ki imajo znanja s področja visokošolskega izobraževanja geografije.